

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فعالیت‌های آموزشی پیش دبستانی

رشتهٔ کودک‌یاری

گروه تحصیلی بهداشت

زمینهٔ خدمات

شاخهٔ آموزش فنی و حرفه‌ای

شمارهٔ درس ۴۱۴۷

فعالیت‌های آموزشی پیش دبستانی؛ مؤلفان: فرشته مجیب ... [و دیگران] - تهران: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران، ۱۳۹۴.	۳۷۲ / ۲۱
۲۳۳ ص. : مصور. - (آموزش فنی و حرفه‌ای؛ شمارهٔ درس ۴۱۴۷)	۷۸۲ ف /
متون درسی رشتهٔ کودک‌یاری گروه تحصیلی بهداشت، زمینهٔ خدمات.	۱۳۹۴
برنامه‌ریزی و نظارت، بررسی و تصویب محتوا: کمیسیون برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی رشتهٔ کودک‌یاری دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کار دانش وزارت آموزش و پرورش.	
۱. آموزش قبل از مدرسه. الف. مجیب، فرشته. ب. ایران. وزارت آموزش و پرورش. کمیسیون برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی رشتهٔ کودک‌یاری. ج. عنوان. د. فروست.	

همکاران محترم و دانش‌آموزان عزیز :

پیشنهادات و نظرات خود را درباره محتوای این کتاب به نشانی
تهران - صندوق پستی شماره ۴۸۷۴/۱۵ دفتر تألیف کتاب‌های درسی
فنی و حرفه‌ای و کاردانش، ارسال فرمایند.

info@tvoccd.ir

پیام‌نگار (ایمیل)

www.tvoccd.medu.ir

وب‌گاه (وب‌سایت)

این کتاب، با توجه به نظریات جدید علوم تربیتی و پیش‌دستانی، اظهارات هنرآموزان سراسر کشور
و توجه خاص به تاریخ و تمدن فرهنگ ایرانی - اسلامی توسط اعضای کمیسیون تخصصی و سرکار خانم
فرشته مجیب در اردیبهشت ماه ۱۳۸۷ مورد بازنگری و اصلاح قرار گرفت.

وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش

نام کتاب : فعالیت‌های آموزشی پیش‌دستانی - ۴۹۶/۲

مؤلفان : فرشته مجیب (فصول ۱-۲-۵-۱۱)، لیلی انگجی (فصل ۳)، رقیه یزدان دوست و فرشته مجیب (فصل ۴)،

علیرضا رحیمی و فرشته مجیب (فصل ۶)، نیره سینایی (فصل ۷)، محمود معافی و فرشته مجیب (فصل ۸)،

فاطمه قاسم زاده (فصل ۹) و نسرین امیدوار و شهرزاد رکنی (فصل ۱۰)

اعضای کمیسیون تخصصی : فاطمه قاسم زاده، فاطمه قربانی بهنام، عزیزه عسگری، سارا فرجاد و معصومه صادق

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع : اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن : ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار : ۸۸۳۰۹۲۶۶، کدپستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وب‌سایت : www.chap.sch.ir

تصویرگر و طراح جلد : مریم کیوان

صفحه‌آرا : زهره بهشتی شیرازی

ناشر : شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران : تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروپخش)

تلفن : ۴۴۹۸۵۱۶۱-۵، دورنگار : ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی : ۳۷۵۱۵-۱۳۹

چاپخانه : شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»

سال انتشار و نوبت چاپ : چاپ دوازدهم ۱۳۹۴

حق چاپ محفوظ است.

شابک ۹-۱۵۸۰-۵-۹۶۴-۰۵-۱۵۸۰-۹ ISBN 964-05-1580-9

از شماست که مردان و زنان بزرگ تربیت می شود. شما باید تحصیل کوشش کنید که برای فضایل اخلاقی،
فضایل اعلیٰ مجرب شوید. شما برای آتیۀ مملکت ما جوانان نیرومند تربیت کنید. دامان شما یک مدرسه ای است که
در آن جوانان بزرگ تربیت شود. شما فضایل تحصیل کنید تا که دکان شما در دامان شما به فضیلت برسند.
امام خمینی (ره)

فهرست مطالب

مقدمه

۱	فصل اول : ویژگی های کودکان پیش از دبستان	
۱۰	فصل دوم : نقش و اهمیت بازی دوران پیش از دبستان	
۴۱	فصل سوم : نقش و اهمیت فعالیت های هنری دوران پیش از دبستان	
۶۶	فصل چهارم : نقش و اهمیت سلامت در دوران پیش از دبستان	
۸۵	فصل پنجم : نقش و اهمیت زبان در برقراری ارتباط	
۱۱۸	فصل ششم : نقش و اهمیت آموزش مفاهیم دینی و اخلاقی در دوران پیش از دبستان	
۱۴۱	فصل هفتم : نقش و اهمیت شناخت طبیعت در دوران پیش از دبستان	
۱۶۷	فصل هشتم : نقش و اهمیت آموزش مفاهیم اجتماعی در دوران پیش از دبستان	
۱۷۶	فصل نهم : نقش و اهمیت آموزش مفاهیم ریاضی در دوران پیش از دبستان	
۱۹۸	فصل دهم : نقش و اهمیت آموزش غذا و تغذیه در دوران پیش از دبستان	
۲۱۰	فصل یازدهم : برنامه ریزی و اجرای مفاهیم آموزشی	

مقدمه

سال‌های پیش از دبستان، مرحله‌ی شکل‌گیری شخصیت کودک است. کودکان این سال‌ها را با کنجکاوی و توجه نسبت به خود و اطرافیان و دنیای پیرامونشان سپری می‌کنند. در این سال‌های طلایی، چنان‌چه محیط و آموزش غنی باشد، هوش شکوفا می‌شود؛ استعدادها پرورش می‌یابد و کودکان می‌توانند از حداکثر توانایی‌های خود بهره‌مند گردند. کودک امروز، نوجوان فردا و سازنده‌ی آینده‌ی کشور است. بنابراین، سرمایه‌گذاری برای وی، منبع ثروت انبوهی برای آینده‌ی کشور خواهد شد. اما چگونه این مهم رخ خواهد داد؟ زمانی که کودکان و نیازهایشان را بشناسیم؛ آن‌ها را باور کنیم و با آگاهی و دانش، مسیری هموار را برایشان مهیا سازیم: مسیری به سمت نور و روشنایی، مسیری که با مشعل علم بتوان آینده‌ی روشن‌تر دید و خوش‌بختانه این مسئله‌ای است که نظام آموزشی کشور نیز بدان توجه داشته و با اهمیت دادن به دوره‌های پیش از دبستان و توجه به تربیت مربیان دل‌سوز و آگاه، در این مسیر گام برداشته است.

در این راستا، کتاب فعالیت‌های آموزشی پیش دبستانی به منظور ارائه‌ی ۴ واحد درس نظری و عملی (۲ واحد نظری، ۲ واحد عملی) تهیه شده است. هدف اصلی این کتاب آشنا کردن دانش‌آموزان است با نیازهای همه‌جانبه‌ی کودکان، و ارائه‌ی فعالیت‌هایی است برای آموزش کودکان پیش از دبستان جهت غنی‌سازی آن‌ها. مطالب این کتاب، ضمن ارائه‌ی فعالیت‌های مختلف و بیان یافته‌های علمی و تحقیقی و ضرورت‌ها، کمک می‌کند تا علاوه بر شناخت نیازهای همه‌جانبه‌ی کودکان، برنامه‌ی آموزشی گام به گام از طریق فعالیت‌های مختلف تهیه، اجرا و ارزش‌یابی گردد. همکاری و همراهی شما دانش‌آموزان در اجرای گام به گام فعالیت‌ها، عمده‌ترین، انتظار کتاب حاضر است.

محتوای این کتاب، شامل ۱۱ فصل است، که به طور خلاصه در زیر به آن‌ها اشاره می‌شود:

فصل اول — هدف این فصل آشنا کردن دانش‌آموزان با ویژگی‌های همه‌جانبه‌ی کودکان در سنین مختلف است. برای اجرا و یاددارک یک فعالیت آموزشی باید با توجه به سن کودک و در نظر گرفتن ویژگی‌های او برنامه‌ریزی کرد و در ارزش‌یابی منظور شود.

فصل دوم — هدف این فصل، عبارت است از: آشنا کردن دانش‌آموزان با ارزش و اهمیت بازی کودکان، عوامل مؤثر در بازی و این که چگونه و چه‌طور اسباب‌بازی مناسب برای کودکان انتخاب کنند.

فصل سوم — هدف کلی این فصل، آشنا کردن دانش‌آموزان، با اهمیت و ضرورت فعالیت‌های هنری در آموزش و پرورش کودکان پیش از دبستان و نیز آشنانمودن آن‌ها با روش‌ها و تکنیک‌های گوناگون فعالیت‌های هنری کودکان است.

فصل چهارم — هدف کلی فصل حاضر، آشنانمودن دانش‌آموزان با مفهوم سلامت و نقش و اهمیت آن در آموزش و پرورش کودکان و نحوه‌ی پرورش حواس، از طریق بازی‌ها و فعالیت‌های مختلف است.

فصل پنجم — هدف کلی این فصل، آشنا کردن دانش‌آموزان با اهمیت و ضرورت زبان‌آموزی و مراحل رشد کلامی کودکان است و این که چگونه بتوانند با اتحاد فعالیت‌های گوناگون، این مهم را ممکن سازند.

فصل ششم — هدف این فصل، آشنا کردن دانش‌آموزان با مفاهیم اخلاقی و دینی و نحوه‌ی پاسخ‌گویی به سؤالات کودکان در این زمینه است.

فصل هفتم — هدف این فصل، آشنا کردن دانش آموز با مفهوم شناخت طبیعت و پدیده‌های موجود در آن و چگونگی آموزش این مفاهیم به کودکان، از طریق روش‌های گوناگون آموزشی است.

فصل هشتم — هدف این فصل، آشنا کردن دانش آموزان با تحولات رشد اجتماعی کودکان و چگونگی کسب مهارت‌های اجتماعی و روش‌های آموزش مهارت‌های اجتماعی به کودکان است.

فصل نهم — هدف این فصل، آشنا کردن دانش آموزان با مفاهیم ریاضی و چگونگی آموزش این مفاهیم به کودکان از طریق روش‌های گوناگون است.

فصل دهم — هدف کلی این فصل، آشنا کردن دانش آموزان با اهمیت آموزش غذا و تغذیه در دوران پیش از دبستان، و چگونگی ایجاد عادات درست غذا خوردن و استفاده از مواد غذایی است.

فصل یازدهم — هدف این فصل، با توجه به آموخته‌های دانش آموزان در فصول گذشته نحوه برنامه‌ریزی و اجرای آن برای دوره‌های پیش از دبستان است. در این فصل، دانش آموز باید بتواند یک واحد آموزشی را با توجه به فعالیت‌هایی که آموخته است و براساس جدول بندی، بنویسد و اجرا و ارزش‌یابی کند و به صورت پروژه‌ی نهایی ارائه دهد.

۱ — سخنی با همکاران محترم

بهسازی کیفیت یادگیری مستلزم ارتقای کیفیت تدریس و کسب مهارت حرفه‌ای است و این مهم اتفاق نمی‌افتد مگر این که آموزش اثر بخش باشد و میزان خودآموزی، خود فهمی و خودانگیزی بالا رود و این برعهده‌ی معلمان است که زمینه را فراهم سازند.

دانش آموزان شما، در آینده، شاید به عنوان مربی کودک مشغول به کار شوند، اما یقیناً مادرانی خواهند بود که کودکان فردا را پرورش می‌دهند. از این رو آگاهی و دانش آن‌ها نسبت به آموزش و پرورش کودکان و به کارگیری آن در زندگی خصوصاً امری است که می‌تواند به ساختن جامعه‌ای با ارزش‌های اخلاقی و معنوی و علمی بینجامد.

تدریس شما تلاشی است دو جانبه، برای یاد دادن و یاد گرفتن. کتاب‌های درسی برنامه‌ی مدونی را در اختیار شما قرار می‌دهد و شما خواهید توانست با استفاده از فنون و ابزارهای آموزشی دانش آموز را درگیر آموزش کنید. دانش آموز نباید، به عنوان گیرنده‌ی منفعل، درگیر جادوی علم شود، بلکه باید همراه شما، مهارت‌های یادگیری، مهارت اتکالی به خود، ارتباط کلامی، تفکر، اندیشه‌خردورزی، حل مسئله، روابط انسانی، همکاری، مشارکت و تعاون را تجربه کند تا بدان حد که آن‌ها را در زندگی روزمره خود به کار گیرد. و خود در آینده این روش را در مورد کودکان اجرا کند. بنابراین، تا حد امکان به او فرصت تمرین و تجربه بدهید و نوآوری و خلاقیت او را ارج بگذارید. کتاب فعالیت‌ها هر چند از فصول گوناگون و تنوع محتوایی برخوردار است اما در یک نگاه کلی این فصول با هم در ارتباط اند و در هم تنیده است. بنابراین، هر فصل زیر مجموعه‌ای برای فصل بعدی است و نهایتاً دانش آموز به یک آگاهی و بینش کاربردی در راستای کار با کودکان پیش از دبستان و آموزش آن‌ها خواهد رسید. قبل از توجه به نکات پیش‌نهادی، به منظور نهادینه شدن آن‌ها به داشتن:

یادگیری مداوم، مسئولیت‌پذیری، روحیه‌ی ایثارگری، وجدان کاری، همکاری و مشارکت، صرفه‌جویی، توجه به محیط زیست، پاسداری از ارزش‌های مذهبی و اخلاقی، حفظ آداب و رسوم و سنت‌ها، احترام به قانون و ... لازم است و باید در طول آموزش سرلوحه‌ی کار قرار گیرد.

و اما نکات پیش‌نهادی:

۱- قبل از تدریس هر فصل، در زمینه‌ی ضرورت و اهمیت مفاهیم، با دانش آموزان بحث و گفت‌وگو کنید.

۲- محتوای فصول را به صورت پرسش و پاسخ مطرح کنید، سپس جمع‌بندی کلی را ارائه دهید.

۳- با توجه به این که بعضی از قسمت‌های هر فصل برای مطالعه‌ی آزاد در نظر گرفته شده است و ارزیابی از آن صورت نمی‌گیرد،

دانش آموزان را تشویق نمایید که آن‌ها را مطالعه کنند و در کلاس بحث و گفت‌وگو نمایند.

۴- دانش‌آموزان را ترغیب نمایید تا در اجرای فعالیت‌های عملی تلاش کنند و نتایج کار را در کلاس، مورد بحث و تبادل نظر قرار دهند.
۵- از آن‌جا که این درس فعالیت‌ها و تمرین‌های عملی بسیاری را پیش‌نهاد می‌کند، دانش‌آموزان را تشویق کنید که در فعالیت‌های گروهی شرکت کنند و کارایی فعالیت‌شان را با جدول رشد فصل یک، ارزیابی کنند. در ضمن، نمونه‌ای از کلیه فعالیت‌های خود را برای ارزیابی و استفاده نهایی در پوشه‌ای جمع‌آوری نمایند.

۶- از آن‌جا که فصل یازدهم، به برنامه‌ریزی و اجرا اختصاص دارد، ضروری است که مربیان محترم از ابتدای سال تحصیلی، با توجه به محتوای این فصل و هدف کلی کتاب که آموزش گام به گام دانش‌آموزان در جهت فعالیت‌های پیش از دبستان و اجرای عملی آن است، چهارچوب تدریس خود را به گونه‌ای طراحی نمایند که دانش‌آموزان بتوانند در طول سال فعالیت‌ها و آموخته‌هایشان را در جهت تهیه و اجرای واحد کار یا پروژه‌ی آموزشی برنامه‌ریزی کنند و در پایان سال نیز، نمایشگاهی از کلیه فعالیت‌های انجام شده برگزار نمایند.

۷- ارزش‌یابی کتاب به دو صورت مستمر و پایانی صورت می‌گیرد. ارزش‌یابی عملی با توجه به شاخص‌هایی چون مشارکت در فعالیت گروهی، مهارت در اجرای کار، علاقمندی، خلاقیت، رعایت نظم و انضباط، تهیه گزارش کار براساس تمرینات و پیشنهادها هر فصل به صورت مستمر در طول سال براساس فعالیت‌های انجام شده ۱۲ نمره عملی و ارزش‌یابی نظری کلیه‌ی مباحث کتاب براساس ۸ نمره‌ی نظری صورت می‌گیرد.

۸- با توجه به تازگی مطالب این کتاب، از شما درخواست می‌شود نظرها و پیشنهادهای خود را با ما در میان بگذارید و زمینه را برای تهیه‌ی کتابی مفیدتر و پربارتر فراهم سازید.

۲- سخنی با دانش‌آموزان

۱- هر فصل را با دقت مطالعه کنید و تمرین‌ها را شخصاً اجرا و در پوشه‌ای نگه‌داری کنید.
۲- قسمت‌هایی را، که برای مطالعه‌ی بیش‌تر شما در نظر گرفته شده است، حتماً بخوانید زیرا در فصول بعد، از آن استفاده خواهید کرد.

۳- تمام فصول این کتاب، از انسجام کلی برخوردار است بنابراین، باید با دقت، تمام فصول را مطالعه و در پروژه‌ی نهایی، از آموخته‌هایتان استفاده کنید.

۴- تمرینات و طرح‌های پیش‌نهادی خود را با جدول رشد فصل یک مقایسه کنید تا براساس آن بتوانید فعالیت مناسب گروه‌های سنی را با توجه به رشد همه جانبه‌شان بنویسید.

۵- در خاتمه‌ی هر فصل، علاوه بر تمرینات لازم، سؤالاتی از متن با عنوان «خود را بیازمایید» ارائه شده است، که می‌تواند آموخته‌های شما را ارزیابی کند.

۶- مشکلات و پیش‌نهادهای خود را با ما در میان بگذارید.

در پایان، گروه مؤلفان بر خود واجب می‌دانند از بررسی و دقت نظر اعضای محترم کمیسیون تخصصی رشته‌ی کودک‌یاری تشکر نمایند و مراتب سپاس خود را از زحمات و بی‌گیری‌های مجدانه سرکار خانم معصومه صادق کارشناس محترم و حسن نظر و حمایت‌های آقای مهندس ابراهیم آزاد، معاون محترم دفتر برنامه‌ریزی و تألیف آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش، صمیمانه ابراز دارند.

هدف کلی کتاب

توانایی اجرای فعالیت‌های آموزشی در مراکز پیش از دبستان

بزرگ‌ترین شعر تمام اعصار، شعری ست که تمامی افراد فراسویش رفته‌اند. شعری درون زاد، ناگفته از دنیای کودکی. دنیای پریان کوچکی که با ناآگاهی‌ها، آسیب می‌بینند و مشکلات بسیاری را برای خود و جامعه به وجود می‌آورند. بنابراین، آن‌ها چیزی بیش از یک رؤیای مهرورزانه را طلب می‌نمایند: آموزشی مناسب و خلاق.